

ВІДГУК

офіційного рецензента, кандидата економічних наук,
доцента Ревенко Олени Вікторівни,
на дисертаційну роботу Квашиної Юлії Анатоліївни
«Управління формуванням інноваційного потенціалу підприємства»,
виконану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 07 «Управління
та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

1. Актуальність теми дисертаційної роботи.

Сучасні умови світового розвитку мають ознаки зростаючої конкуренції, невизначеності та загальної нестабільності в економічній та соціальній сферах, характеризуються динамізмом та трансформаційними змінами, прискореним розповсюдженням та впровадженням науково-технічних досягнень, а саме, цифровізації процесів виробництва продукції та розробки якісно нових технологій, кіберфізичних систем, реалізації мережевих структур, нових бізнес-моделей, сприяють розвитку радикально нових способів взаємодії та економічного співробітництва на внутрішніх та зовнішніх ринках.

Незважаючи на глобальну економічну невизначеність, світові інноваційні компанії-лідери вважають інновації пріоритетом номер один серед своїх корпоративних цілей. Більшість компаній заявляють про готовність інвестувати в проривні інновації, що пов'язані із цифровими технологіями, штучним інтелектом, смартизацією бізнес-процесів. Критеріями готовності таких компаній виступають: активізація пошуку талантів, що генерують нові ідеї та мають здатності впроваджувати їх в реальність, перетворюють інвестиції в результат; використання нових бізнес-моделей та широкого спектру стратегічного інструментарію; зміцнення інноваційних платформ знань та практики; організація або участь в екосистемах із залученням зовнішніх партнерів та конкурентів. В основі інноваційного лідерства лежить інноваційний потенціал, що визначається

сильною культурою інновацій, стратегічним мисленням, гнучкістю, мобільністю прийняття управлінських рішень. Тому ефективне управління інноваційним потенціалом є пріоритетом успішного розвитку підприємства, дозволяє сформувати стійкі позиції на ринку та досягти поставлених цілей. Дослідження цієї теми є надзвичайно важливим для практики управління та розробки нових підходів до розвитку сучасного бізнесу. Все зазначене підтверджує актуальність теми дослідження Квашиної Юлії Анатоліївни.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Проведене наукове дослідження Квашиної Ю. А. здійснювалося в рамках програми наукової діяльності Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця. Це підтверджується довідками про її участь в наукових темах: «Формування стратегічного інструментарію безпеко-орієнтованого розвитку підприємства» (номер державної реєстрації 0123U102479), де здобувачкою розроблено комплекс стратегічних заходів безпеко-орієнтованого розвитку ІТ-компанії «СПЕЦВУЗАВТОМАТИКА» (довідка №59/2024 від 01.11.2024); «Формування стратегічного потенціалу розвитку підприємств будівельної галузі на засадах соціальної відповідальності» (номер державної реєстрації 0123U104955), де автором розроблено методичне забезпечення стану розвитку підприємств будівельної галузі в Україні» (довідка №60/2024 від 01.11.2024).

3. Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій

Робота відрізняється високим рівнем обґрунтованості і достовірності представлених в ній науково-методичних розробок та рекомендацій, які дозволяють реалізувати процеси управління формуванням інноваційного потенціалу підприємства. Обґрунтованість наведених висновків та рекомендацій підтверджується достатньою кількістю опрацьованих літературних джерел з питань управління інноваційним розвитком

підприємств, формування їх інноваційного потенціалу, новітніх підходів, концепцій та методів управління для підвищення конкурентоздатності та створення конкурентних переваг на ринку. Автор висвітлила результати проведеного власного дослідження, що провела методом анкетування та експертного оцінювання на вітчизняних компаніях ІТ-галузі, сформовано моделі факторів, аналіз та інтерпретація яких дозволила визначити рівень достатності їх фінансово-економічних ресурсів для формування інноваційного потенціалу. За результатами розрахунків інтегральних показників розвитку світових компаній-інноваційних лідерів побудовано моделі їх взаємозалежності від рейтингових позицій та виявлено спільні ознаки процесів формування інноваційного потенціалу.

Крім зазначених методів емпіричного дослідження, економіко-математичного моделювання, автор використовувала загальнонаукові та спеціальні методи й прийоми дослідження: індуктивний і дедуктивний – для визначення сутності ключових понять формування інноваційного підприємства, аналізу і синтезу – для проведення аналізу концептуального базису, виділення принципів та узагальнення теоретичних положень до формування інноваційного потенціалу підприємства. Це підтверджує високий рівень компетентності та широкий кругозір здобувача як дослідника та науковця.

Дисертаційна робота представлена в науковому стилі. Наданий матеріал відрізняється послідовністю та логічністю викладених положень, авторських думок, суджень, коректним використанням аналітичних методик розрахунку, доведення або спростування гіпотез в дослідженні.

Визначена мета в повній мірі відповідає темі роботи, а перелік завдань повністю розкриває її. Ступінь їх вирішення відображено у висновках, де представлені результати дослідження. Автору повністю вдалося досягти поставленої мети та виконати всі зазначені в роботі завдання, що представлені у вступі, анотації та висновках.

Повнота оприлюднення отриманих результатів дослідження

підтверджується 5 статтями, які опубліковано у фахових видіннях України.

Вищезазначене свідчить про достатню обґрунтованість і достовірність наукових положень, рекомендацій і висновків дисертації Квашиної Юлії Анатоліївни.

4. Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації

Аналіз даного дисертаційного дослідження дозволяє стверджувати, що робота має високий науково-методичний рівень й направлена на вирішення поставленої мети, яка полягає в подальшому розвитку теоретико-методичного забезпечення та розробці практичних рекомендацій щодо управління формуванням інноваційного потенціалу підприємства. Отримані наукові результати представляють собою вагомий науковий доробок в економічну науку та менеджмент. Такими пунктами наукової новизни виступають:

Здобувачем вдосконалено методичний підхід до управління потенціалом підприємства, що представлений положеннями та принципами за позицій парадигми стратегічного управління розвитком підприємства та відповідають умовам науково-технічного розвитку, цифровізації економіки. В такому контексті здобувач виділяє в ресурсній сутності інноваційного потенціалу нові можливості використання інформаційних технологій та нематеріальних ресурсів – організаційних знань та досвіду, які забезпечують стійкі конкурентні переваги на міжнародних ринках, значно розширюють діапазон створення та реалізації моделей стратегічної поведінки та зростання доходів підприємства (стор.62-65,146-151);

Здобувач вдосконалила стратегічний інструментарій формування інноваційного потенціалу підприємства, який складають комплекс стратегічних заходів, що відповідають напрямкам стратегічного розвитку: налагодження ефективних комунікацій та довгострокового партнерства; формування балансу між цілями розвитку та інтересів груп стратегічного

впливу; формування системи управління знаннями підприємства; фінансово-економічного забезпечення; лояльності та готовності персоналу до реалізації стратегічних змін. Вибір альтернативних заходів для формування інноваційного портфелю здобувачем запропоновано реалізовувати методом аналізу ієрархій (стор.80-81,173-180);

Здобувач вдосконалила методичне забезпечення аналізу процесів формування інноваційного потенціалу підприємств за рахунок моделювання, аналізу та інтерпретації регресійної залежності між показниками позицій компаній-світових інноваційних лідерів та їх інтегрованими показниками інноваційного розвитку. Такими чином здобувачем було виявлено спільні ознаки формування інноваційного потенціалу глобальних компаній-лідерів: достатність їх економічного потенціалу для впровадження та виводу на ринок проривних інновацій; ефективне партнерство за участю в глобальних науково-технологічних кластерах; інноваційність бізнес-моделей; високий рівень культури інновації з дотриманням соціальних та екологічних стандартів (стор.128-140);

В ході формування предметної області дослідження здобувачем уточнено та визначено сутність взаємозв'язку між поняттями «формування інноваційного потенціалу підприємства» та «інноваційна бізнес-модель» за рахунок виділення етапу цілевизначення в стратегії розвитку та обґрунтування необхідності узгодженості між цілями та бізнес-процесами формування інноваційного потенціалу підприємства: створення цінності, забезпечення ресурсами, знаннями та способами отримання максимально можливого прибутку(стор.30-31,40-45, 51-53, 147-178);

В ході наукового пошуку здобувачем було розвинуто інформаційно-аналітичний та організаційний інструментарій через розроблений комплекс показників та заходів. Такий інструментарій дозволив провести доцільний вибір та оцінити пріоритетність напрямів формування інноваційного потенціалу підприємства, рівень достатності фінансово-економічного потенціалу, організаційних умов реалізації стратегії інноваційного розвитку

вітчизняних ІТ-компаній за параметрами – стимулювання інноваційної діяльності, забезпечення трансферу технологій та комерціалізації ідей, інформатизації бізнес-процесів менеджменту, моніторинг інноваційної діяльності (стор.181-196).

Всі зазначені пункти наукової новизни відрізняються високим рівнем обґрунтованості та доведеності, що дозволяє розглядати їх як вагомий внесок в науку менеджменту.

5. Повнота викладення основних результатів в опублікованих працях

Кількість, обсяг та якість опублікованих праць відповідають вимогам, встановленим Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022р. №44.

Результати дослідження опубліковані в 10 наукових працях, серед яких 5 статей в наукових фахових виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз та зараховуються як 4 публікації, що подано до захисту дисертації; 5 тез доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях. В усіх спільних публікаціях дослідник має значний особистий внесок. Кількість публікацій переважає необхідний мінімум для захисту дисертації доктора філософії.

6. Практичне значення дисертаційного дослідження

Практична значущість отриманих дисертантом результатів полягає у тому, що всі наукові положення дисертаційного дослідження доведено до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій, які дозволяють покращити рівень ефективності реалізації формування інноваційного потенціалу в розвиток підприємства.

В діяльність ДП «ЕКОВУДБУД» було впроваджено методичне забезпечення оцінювання рівня інноваційного потенціалу (довідка № 24/11-

05 від 22.11.2024р.). На засадах ресурсно-функціонального підходу розроблено комплекс заходів та інформаційно-аналітичне забезпечення для підтримки прийняття стратегічних рішень щодо інноваційного розвитку підприємства.

У діяльність ТОВ «СПЕЦВУЗАВТОМАТИКА» було впроваджено методичне забезпечення оцінки пріоритетності та узгодженості стратегічних цілей на засадах соціальної відповідальності (довідка № 718-1/04 від 10.09.2024 р.). Це дозволило підвищити рівень інноваційного потенціалу підприємства, уникнути погіршення фінансово-економічного стану при реалізації стратегічних цілей розвитку, що є особливо актуальним в умовах воєнного стану та виходу на європейські ринки.

Науково-практичні результати дисертаційної роботи використовувалися для вдосконалення навчального процесу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (довідка про впровадження № 24/86-17-89 від 05.12.2024 р.) у межах дисциплін «Управління персоналом міжнародною компанією» та «Інформаційно-аналітичний інструментарій міжнародного бізнесу».

7. Академічна доброчесність

Аналіз дисертаційної роботи Квашиної Юлії Анатоліївни підтвердив відсутність будь-яких проявів академічного плагіату, фальсифікації або фабрикації. Дослідження не виявило жодних порушень академічної доброчесності, що підтверджено результатами перевірки за допомогою спеціальних програмних засобів.

8. Дискусійні положення та недоліки дисертаційного дослідження

У цілому позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Квашиної Юлії Анатоліївни як самостійне, логічне довершене і таке, що має наукове та практичне значення одержаних автором результатів, слід вказати на деякі дискусійні положення, що мають місце в дисертаційній роботі.

8.1. Здобувач при визначенні сутності інноваційного потенціалу

приділяє увагу радикальним або проривним інноваціям, наводить відмінності між поступовими та проривними інноваціями (табл.1.2, стор.35) та ознаки підричних інновацій «простота», «зручність», «відкритість», «доступність». Необхідно було приділити більше уваги та навести приклади проривних інновацій у формуванні інноваційного потенціалу на вітчизняних підприємствах, процесів стратегічного управління ними.

8.2. В підрозділі 2.2 автором досліджуються умови формування інноваційного потенціалу й серед важливих чинників вказується на розвиток науково-технологічних кластерів, проведено аналіз лідерів глобального рейтингу науково-технологічних кластерів (стор.113-116). Цікаво було б отримати результати, яким чином така тенденція реалізується в Україні.

8.3. Здобувач систематизує стратегічний інструментарій управління інноваційним потенціалом (підрозділ 1.3, табл. 1.9) та в його складі виділяє «маркетингову й культури інновацій» складову, однак в подальшому дослідженні більша увага приділяється культурі інновацій (підрозділ 2.3, стор.126-128). В таблиці 2.15 представлено результати аналізу взаємозв'язку між інноваційним потенціалом та культурою інновацій найбільш інноваційних світових компаній. Цікавими були б дослідження маркетингових інструментів, так як саме вони представляють взаємозв'язок з клієнтами.

8.4. Для проведення оцінювання показників організаційного забезпечення були залучені 16 осіб, що є представниками керівного складу досліджуваних компаній – вищої та середньої ланок управління. За розрахунками інтегральних показників побудовано профілі-опитувальники (підрозділ 3.3, рис. 3.16). Необхідно було надати більш детальну інформацію про вибір експертів та розрахувати коефіцієнт конкордації, який характеризує рівень узгодженості думок експертів.

У цілому, зазначені вище зауваження стосуються лише окремих положень дисертаційної роботи, вони не зменшують наукового та практичного значення представленої роботи.

9. Загальна оцінка дисертації та її відповідність встановленим вимогам

Дисертація Квашиної Юлії Анатоліївни «Управління формуванням інноваційного потенціалу підприємства» являє собою завершену працю, яку присвячено вирішенню важливого наукового завдання щодо розвитку науково-методичних положень, теоретико-методичного забезпечення та розробки практичних рекомендацій щодо управління формуванням інноваційного потенціалу підприємства.

Тема дисертаційної роботи є актуальною і відповідає пріоритетним напрямкам наукових досліджень та науковим програмам. Наукові положення, висновки та рекомендації характеризуються новизною, теоретичним і практичним значенням, а також достатньо обґрунтовані.

На основі викладеного можна зробити висновок, що дисертаційна робота Квашиної Юлії Анатоліївни «Управління формуванням інноваційного потенціалу підприємства» відповідає всім вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Вимоги, що містяться в пунктах 6, 7, 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової вченої спеціалізованої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, що затверджений Постановою КМУ 12.01.2022 р. №44, повністю виконані. Автор дисертації Квашина Юлія Анатоліївна, заслуговую на присвоєння наукового ступеня доктора філософії у галузі знань «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент
кафедри економіки підприємства та
організації бізнесу

Харківського національного економічного
університету ім. С. Кузнеця

Олена РЕВЕНКО

Підпис засвідчую:

Вчений секретар ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Оксана ПИСАРЧУК